

‘Oyun’da Anlam Arayışları

Posted on [Şubat 7, 2012](#)

2012’den not: Oyunlar hakkındaki bazı romantik hislerimden kurtulmuş değilim, ama bu yazı Huizinga’dan etkilenmiş o romantik halimin en zirve yaptığı an olsa gerek – bunun son Anlam Arayışları yazısına denk gelmesi de ayrıca manidâr, köşenin misyonunu (ve miadını) böylece doldurduğunu söyleyebiliriz belki. Fareler Oyunda’nın giriş [yazısında](#) dediğimiz gibi, oysa, “oyun iyi ya da kötü değildir, iyi ve kötü oyunlar vardır.”

K. Mehmet Kentel
(Eylül 2009)

Oyun oynayamadığım bir devrim, devrim değildir.

Çocuk gülüyor: Oyun benim aklım ve aşkımdır.

Genç şarkı söylüyor: Aşk benim aklım ve oyunumdur.

İhtiyar sessiz: Akıl benim oyunum ve aşkımdır. (*Lucian Blaga*)

Bazen unutuyoruz. Evimizde koşturan kedilerin, yemek sırasında muhabbet eden yakınlarımızın, flört eden arkadaşlarımızın hareketlerindeki büyüün nereden geldiğini gözden kaçırdığımız zamanlar oluyor. Biz “video oyunları” dergisiyiz ya hani, siz de onun okurlarısınız ya, sanki hep birlikte “oyun”dan anladığımız şeyi sınırlamaya çalışıyoruz. “Oyun” diyince aklımıza Crisis geliyor, daha “derin” oyunlardan bahsetmek istediğimizde gözlerimizi Heavy Rain’e çeviriyoruz. Hayatın kendisine bakmayı çok nadiren akıl ediyoruz. Oysa hayatımızın büyüü bir tarafı varsa, belki de en çok, onu oynadığımız için var. Bu yazı, büyüü yaşayanlara ve onu anlamaya çalışanlara bir selam çakıyor.

“OYNAMAK ÖZGÜRLÜKTÜR” – “ÖZGÜRLÜK OYNAMAKTIR”

Tarihçi Johan Huizinga’nın “amacım oynamanın kültürün kendini gösterdiği alanlar arasındaki yerini tanımlamak değil, kültürün kendisinin oynama karakterini ne kadar taşıdığını belirlemek” diyerek başladığı *Homo Ludens – Oynayan İnsan* – kitabı, hayatın tarihiyle oyunun tarihinin ne kadar örtüştüğünü, yaşamının oynamakla nasıl göbekten bağlı olduğunu gösteriyor bizlere. “Oynamak normal, sıradan hayatın kendisi değildir” diyor Huizinga ama, devam ediyor: “oynamak özgürlüktür”.

Kelimeleri tersine çevirerek söyleyen ise 20.yüzyıl felsefesine damgasını vurmuş bir düşünür, Hannah Arendt. “Özgürlük oynamak”tır diyor, *Between Past and Future* kitabında. Politikanın ancak özgür bir kamusal alanda mümkün olduğunu, burada var olmanın en büyük özelliğinin ve birinci koşulunun, sonu önceden bilinmeyen, hatta tahmin dahi edilemeyen hareketler içinde olmaktan geçtiğini söylüyor. Politikanın ve özgürlüğün bir performans sanatı, bir oyun olduğunu, hayatın her alanını buna göre yaşamayı, “özgürlüğü oynamayı” öneriyor.

Bu sayfalara en çok konuk ettiğim kişi olan ve artık tanımlama sıfatlarına gerek kalmayan Michel Foucault da Arendt’e benzer şeyler söylüyor. “The Ethics of the Concern for Self as a Practice of Freedom” adlı çalışmasında, insanın özgür varoluşunu, benliğini, hareket ederek, başka insanlarla ilişkiye girerek, onlarla özgür oyunlar oynayarak yaratabileceğinden bahsediyor. Özgürlüğün kesin bir tanıma asla sığamayacağını, kategorileştirilemeyeceğini, özgürlüğün biz oynadıkça ve hareket ettikçe bir şekle gireceğini, modern iktidar biçimlerine de kategorileri ve belirliliği yüzünden karşı çıkmak gerektiğini anlattıktan sonra, farkında olmadan video oyunları geliştiricilerine de bir mesaj veriyor sanki: “Oyun ne kadar açık olursa, o kadar ilgi çekici ve büyüleyici olur”.

Oyunların büyülu yanını ve hayata ne kadar içkin şeyler olduğunu fark edenler sadece teorisyenler değil. Güzeller güzeli Leonard Cohen, *Beautiful Losers*’ta bir karakterine şunları söylüyor: “Oyunlar doğanın en güzel yaratılarıdır. Bütün hayvanlar oyun oynar; tüm yaratıkların kardeşliğine ilişkin Mesihvâri vizyon da oyun fikrine dayanıyor olmalıdır.” İnsanları bir araya getiren her şeyin içinde oyun oynamanın, oyunlu olmanın ne kadar önemli bir yeri olduğunu anlatmak için ne kadar güzel bir yol. Güzel kaybedenlerin hikâyelerini anlatan başka bir güzel Murat Uyurkulak’ın iki ay önce “Oyun olmadı mı ne keyfi var ki hayatın? Yazarken oyun oynamayacaksın nerede oynayacağız anasını satayım.” dediğini unutmamıza imkân yok zaten.

(ZİNCİRLERİNİ) KAYBEDENE KADAR OYNAMAK

Yazmak, kaybetmek, özgür olmak, hareket etmek, yaşamak. Hepsi iç içe giriyor, hepsi oynamanın büyülu dokunuşuyla kendilerine yeni güzellikler ekliyor. Hayatımızdan oyunları çıkartmaya, bizi fakirleştirmeye ve otomatlara dönüştürmeye çalışan herkese ve her sisteme karşı, oynayarak direnmek, yapabileceğimiz en güzel şey. Oynadığımız ve güzel kaybettiğimiz hayatlar, dans ettiğimiz devrimler, bunlardan başka ütopyalara ihtiyacımız yok belki de.